

МОВА І СТЫЛЬ РЭГІЯНАЛЬНАГА ВЫДАННЯ (НА МАТЭРЫЯЛАХ ГАЗЕТЫ «МІНСКАЯ ПРАЎДА»)

В. М. Самусевіч

*Філіял Расійскага дзяржаўнага сацыяльнага ўніверсітэта,
вул. Народная, 21, 220107, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь,
SamusevichOM@rgsu.net*

У матэрыяле разглядаюцца некаторыя адметнасці мовы і стылю рэгіянальнага выдання «Мінская праўда»: вызначаюцца некаторыя новыя тэндэнцыі ў публіцыстычным маўленні, а таксама акрэсліваецца моўная палітыка газеты.

Ключавыя словы: медыясфера; мова і стыль медыятэксту; газетная лексіка.

THE LANGUAGE AND STYLE OF THE REGIONAL EDITION (BASED ON THE MATERIALS OF THE NEWSPAPER «MINSKAYA PRAVDA»)

V. M. Samusevich

*Branch of the Russian State Social University,
21, Narodnaya Str., 220107, Minsk, Republic of Belarus
Corresponding author: V. M. Samusevich (SamusevichOM@rgsu.net)*

The article examines some features of the language and style of the regional publication «Minskaya Pravda»: some new trends in journalistic speech are identified, as well as the language policy of the newspaper is determined.

Key words: media sphere; language and style of media text; newspaper vocabulary.

Газета ў сілу сваёй спецыфікі і запытаў сучаснай аўдыторыі, а таксама з улікам актуальных задач, якія ў наш час стаяць перад беларускай медыясферай, мае патрэбу ў сродках выказвання вельмі разнастайных па тэматыцы, танальнасці, прагматыцы паведамленняў. Менавіта гэтым тлумачыцца надзвычай шырокі маўленча-выяўленчы

дыяпазон газеты «Мінская праўда», знешняя стракатасць яе слоўніка, неаднастайная стылістычная палітра выдання.

Грамадска-палітычная лексіка складае ядро абласной газеты «Мінская праўда» як у якасных адносінах – з пункту гледжання важнасці, значнасці актуалізуюмых грамадска-палітычнымі словамі паняццяў, а таксама іх здольнасці выказваць сацыяльную ацэнку і вызначаць сэнсава-змястоўныя дамінанты часу, так і ў колькасных адносінах. Гэта канцэптуальная лексіка, якая вызначае накіраванасць выдання, яго палітыку і каштоўнасныя прынцыпы. Без адзначанай лексікі сёння не можа існаваць ні адна рубрыка калумністаў газеты. Менавіта грамадска-палітычная лексіка фарміруе індывідуальны стыль многіх аўтараў выдання, аднак адрозніваецца розным эмацыянальным зарадам і танальнасцю падачы, гл. напрыклад: рубрыка «ТРИБУНА Евгения Пустового» матэрыял «Слово пропагандиста о культурном коде» (МП, 13.01.2024).

Другі вялікі разрад газетнай лексікі, які частотны на старонках выдання, – гэта ацэначная лексіка. Яна прадстаўляе адзін з найбольш важных і прадуктыўных разрадаў газетнага слоўніка, актуальнасць якога звязана найперш з найважнейшымі функцыямі газеты, з вострай патрэбай аўтараў у сродках выказвання, што гарманічна сумяшчаюць у сабе намінацыі і ацэнкі. Наяўнасць у лексеме выразна выяўленай сацыяльнай ацэнкі – галоўны крытэрыі у адборы лексікі для «Мінскай праўды». Гэтая лексіка ўласцівая ўсім матэрыялам выдання.

Трэці вялікі разрад – газетная неацэначная лексіка – вылучаецца ў адпаведнасці з інфарматыўнай функцыяй газеты. Гэты разрад падзяляецца на дзве групы. Першую складаюць інфарматыўныя словы публіцыстычнага дыскурсу, якія абазначаюць «дзе, калі, што». У другую групу ўваходзіць шырока ўжывальная ў медыямаўленні лексіка, якая служыць для стварэння шматлікіх устойлівых словазлучэнняў нефразеалагічнага тыпу. Прызначэнне падобных слоў і зваротаў – тыпізацыя, стандартызацыя медыямаўлення, што дазваляе лёгка і аператыўна аформіць любое газетнае паведамленне і з’яўляецца традыцыйным «будаўнічым» матэрыялам газетнага маўлення.

Змяняецца сацыяльная рэчаіснасць – змяняецца і журналістыка. Адпаведна змяняюцца ўяўленні аб газетнай мове і стылі. Фарміруюцца новыя маўленча-мысліцельныя заканамернасці функцыянавання лагасферы СМІ.

Найбольш характэрнымі, адметнымі рысамі з'яўляецца агульнае зніжэнне стылю і спрашчэнне мовы, яе відавочная дэмакратызацыя. Напрыклад, анонс «УКРОМОГИЛИЗАЦИЯ / ВЕЧЕРА НА ХУТОРЕ перестают быть томными / Игла Кошечки в унитазе / Как работает пропаганда киевского режима?» (МП, 12.01.2024). Празмернае выкарыстанне жарганізмаў і запазычанняў, а таксама прысутнасць у матэрыялах газеты гутарковай, «зніжанай» лексікі, абрэвіятур, слэнгу, прастамоўя, неалагізмаў, фразеалагічных штампаў – новая тэндэнцыя ў публіцыстычным маўленні. Напрыклад: «Зеленский – еврей по крови и по черепу. И гореть бы ему в печи Освенцима при щепетильном Гиммлере, но сегодня, в новые толерантные времена, Зеленский – самый настоящий наци, 99-й пробы» (МП, 20.12.2024).

Назіраецца актыўнае ўзрастанне частотнасці ўжывання іншамовных слоў. Для газеты «Мінская праўда» ўласціва прэваліраванне запазычанняў у асноўным са сферы палітыкі, эканомікі, бізнесу, прадпрымальніцтва.

Сучасная тэндэнцыя дэмакратызацыі мовы дазваляе пакідаць у друку больш гутарковых элементаў і канструкцый, што ў той жа час прыцягвае, напрыклад, маладую аўдыторыю і робіць зносіны праз тэкст больш непасрэднымі.

Асноўнай тэндэнцыяй мы б вызначылі пашырэнне лексічнага поля за кошт «зніжанай» лексікі, зрушэнне функцыянальнага аспекту газеты ў бок экспрэсіўнасці. «Залаты» прынцып **чаргавання** стандарту і экспрэсіі як канструктыўны прынцып газетнага маўлення ўжо не працуе. Жарганізмы і запазычанні служаць перш за ўсё інфармацыйна-папулярызатарскай і экспрэсіўна-выяўленчай функцыі, акрамя таго, пазначаюць новыя паняцці і з'явы, ствараючы асабліваю атмасферу, якая перадае спецыфіку нашага няпростага часу. Напрыклад: анонс «Шольц – капут! / Навоз на тротуарах и перекрытые автобаны / Как еще немцы выражают недовольство режимом марионеток США Шольца и компании» (МП, 10.01.2024).

Як адна з яркіх адметнасцяў стылю і мовы выдання – маўленчая гульня. Напрыклад: «Бесславный юмор» (матэрыял пра Славу Камісаранку; МП, 08.12.2023 г.).

Назіраецца і дамінаванне ў публікацыях слоў і выразаў саркастычнага характару, зрэдку з адценнем цынзму. Напрыклад: анонс «Как уйти красиво: через выборы или ногами вперед? / Андрей Лазуткин – о сценариях ухода Зеленского» (МП, 28.12.2023).

Асноўныя функцыі газеты – інфармаваць і ўплываць – у час уладарання ў свеце фэйкавай інфармацыі перасталі быць раўназначнымі. Сёння медыя любымі метадамі і сродкамі змагаюцца за ўплывовасць, пры гэтым у некаторых інфармацыйнасць, праўдзівасць і адпаведнасць рэальнасці не стаіць на павестцы, аднак не для «Мінскай праўды». Гэта газета пераконвае свайго чытача з дапамогай Слова.

Нягледзячы на тое, што рэдакцыя з павагай ставіцца да беларускай мовы як адной з дзяржаўных, назваць газету дзвюхмоўнай цяжка. У выданні можна прачытаць добрыя беларускамоўныя матэрыялы, але іх вельмі мала. Напрыклад: «Танцуе, на гармоніку грае, бацькам дапамагае / Вясковы юнак аб тым, што дала яму “Берагіня”» (МП, 09.06.2023). У той жа час лічым, што наяўнасць цікавых матэрыялаў як рускамоўных, так і дзвюхмоўных яшчэ больш вылучыць выданне ў нацыянальнай медыясістэме.

Трэба адзначыць высокую правапісную якасць медыятэкстаў. Толькі нязначныя заўвагі могуць быць да моўнай якасці публікацый. Напрыклад, варта пазбягаць складанай падачы матэрыялу, філасофскі паглыбленага выказвання думкі, сэнсавай празмернасці, лепш скарачаць тэкст, павялічваючы яснасць, дакладнасць і зразумеласць: «Очень важный пункт о том, что наша культура по своей сути не индивидуалистична. Приводится пример с известной нам и непонятной им на глубинном уровне поговоркой “Один в поле не воин”. Мы более склонны заводить знакомства, поддерживать дружеские отношения, ведь, как считают создатели сайта, именно через эти каналы решаются все социальные, карьерные и прочие вопросы. Прочитирую дословно: “Сила и влияние индивидуума не столь ценится в России, как на Западе”. За этим пафосным утверждением стоит тот факт, что наша модель цивилизации не приняла постмодернистский подход к формированию общества, когда любой может заявить, что он – это “она” или, скажем, лиса, или даже дерево. И окружающим придется с подобным считаться. Нам гораздо дороже христианская модель мироустройства с оглядкой на моральные принципы и готовность прийти на помощь своему ближнему» (МП, 09.12.2022). Падобную канструкцыю можна ўтрая скараціць і лексічна спрасціць, не губляючы сэнсу.

Добраму аўтару неабходны даследчыя задаткі, добрая логіка, глыбіня і нестандартнасць мыслення, багаты моўны патэнцыял, рытарычныя здольнасці – тое, што ў большасці аўтараў «Мінскай праўды» ёсць і што

ў значнай ступені можна развіваць пры грунтоўнай працы над сабой, пастаянным павышэнні кваліфікацыі.

У газеце ёсць такія аўтары, як У. Арэхаў або В. Ялфімаў, матэрыялы якіх можна не падпісваць, паколькі рука майстра відавочна з першых радкоў. У той жа час можна ўхваліць устаноўку рэдакцыі на максімальнае захаванне індывідуальнага стылю не толькі ў тэкстах вопытных журналістаў, але і маладых.

У журналістыку ў апошні час прыходзіць шмат людзей з іншых сфер, якія валодаюць талентам слова і пераканання. Аднак неабходна імкнуцца да бесперапыннага развіцця прафесійных навыкаў і ўменняў. Павышэнне прафесійнага ўзроўню аўтараў дазволіць яшчэ больш павысіць якасць кантэнту, медыйнасць і канкурэнтаздольнасць «Мінскай праўды», замацоўваючы статус гэтага выдання як аднаго з самых яркіх, цікавых і ўплывовых у краіне.